

Lausunto

31.08.2022

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Tavoitteet ovat hyviä. Niissä on otettu huomioon maakunnista tullut palaute. Lisäksi strategia jatkaa kulttuuriperintöalalla aiemmin tehtyjä linjauksia ja tavoitesuuntia. Samalla etsitään ratkaisuja tämänhetkiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen.

Toimenpidelinjauksissa strategia jää vielä ylätasolle ja huolta herättää se, että miten strategia jalkautetaan kentälle ja turvataan resurssit.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Alueellisen vastuumuseon näkökulmasta strategiassa on jo paljon vastuumuseoiden työhön kuuluvia osa-alueita, jotka jatkavat aiempia kulttuuriperintötyön linjauksia. Strategian uudet tavoitteet kuten yhteisöjen osallisuus, digitaalisuus ja kestävä kehitys edellyttävät toteutuakseen priorisointia, laaja-alaista koulutusta ja lisäresursseja. Nykyisellä henkilöstöllä uudet tavoitteet voivat jäädä saavuttamatta. Toimenpidelinjaukset vaativat lisää konkretiaa. Alueelliset vastuumuseot ovat alueensa kulttuuriperintökeskuksia, joten niiden vastuut ja perustehtävät ovat ennalta määriteltyjä lain tasolla. Alueellisen vastuumuseosuunnitelman toteuttaminen työllistää jo nyt täysimääräisesti. Strategiassa ja toimenpideohjelmassa tulee tarkoin miettiä resurssit, vastuut, mittarit ja toimijoiden välinen työnjako.

Kommenttinne lukuun 5.1

Alueelliset vastuumuseot toimivat jo nyt aktiivisesti yhteisöjen osallistamisessa ja näemme, että yhteisöjen osallistuminen oman kulttuuriperinnön käyttöön, tallentamiseen ja kehittämiseen on arvokasta. Alueellisen vastuumuseon rooli yhteisöihin nähden on neuvova ja opastava.

Digitaaliset työkalut tarjoavat yhteisöille välineen tallentaa oma kulttuuriperintöä sekä jakaa ja käyttää sitä koskevaa tietoa. Oleellista on turvata vapaaehtoistoiminnan rahoitus. Vapaaehtoistoiminnassa kulttuuriperinnön tallentaminen laadukkaasti ja kulttuuriperinnön hyödyntäminen ei ole ilmaista, vaan vaatii koulutusta aineiston tuottamiseksi, osaamista tietokantojen toimintaan, vapaaehtoistoimijoilta aikaa ja yhteiskunnalta toiminnan rahoitusta, jotta hyvinvointivaikutukset saavutetaan. Tästä esimerkkinä on museoiden ja vapaaehtoisten yhteistyö

nykydoku-hankkeissa, jossa yhteistyö työllistää museoita ja tallennettavaksi tarjottu aineisto ei ole tasalaatuista ilman panostusta.

Kommenttinne lukuun 5.2

Kulttuuriperintötyössä kestävän kehityksen periaatteet ovat jo kirjoitettuna työhön itseensä. Esimerkiksi kulttuuriympäristötyö ohjaa ympäristön ja kulttuurin käyttöä kestävällä tavalla. Korjausrakentaminen itsessään hillitsee ilmastonmuutosta ja parantaa kulttuuriperinnön säilymistä. Kulttuuriperintötyössä olevat tarvitsevat koulutusta kestävästä kehityksestä esimerkiksi organisaation hiilijalanjäljen sekä hiilikädenjäljen arviointiin. Pienimuotoisellakin kulttuuriperintötyöllä voidaan viedä kestävän kehityksen periaatteet osaksi myös muuta arjen kulttuuria. Kaikki kestävä kehitys ei kuitenkaan aina ole suoraan kulttuuriperintöä edesauttavaa, jos kestävän kehityksen hankkeet eivät ota huomioon alueen kulttuuriympäristöä tai kulttuuriperintöä, vaan mennään vihreä talous edellä. Esimerkkinä tästä on tuulivoimalat, jotka huonosti suunniteltuina vähentävät kulttuuriperinnön arvoa ja vaikuttavuutta tai virtavesihankkeet, joissa poistetaan esi-/varhaisteollisuutta, vaikka sovitteleva ratkaisu olisi ollut mahdollinen.

Kommenttinne lukuun 5.3

Kunnianhimoiset tavoitteet kulttuuriperintökasvatuksen osalta edellyttävät opetuksen, kulttuuriperintöalan ja tutkimuksen entistä tiiviimpää yhteistyötä. Yhteistyötä eri toimijoiden välillä on jo, mutta olisi löydettävä keskeisimmät painopisteet ja luontevat yhteistyömuodot, jotta saavutetaan eri osapuolia tyydyttävät ja kunkin omaa työtä edistävät toimintatavat ja aihepiirit. Digitaaliset aineistot tulevat olemaan keskeisiä tiedon valtakunnallisen saavutettavuuden osalta. Kuten muissakin strategian osioissa, riittävä resurssointi on tärkeää.

Kommenttinne lukuun 5.4

Kulttuuriperinnön ja taiteen hyödyntäminen taloudellisessa toiminnassa on alueelta nouseva tarve. Kulttuuriperinnölle voidaan laskea suoraan taloudellinen arvo, joka ilmenee epäsuorasti esimerkiksi matkailussa ja hyvinvointipalvelutuotteissa. Kulttuuriperintö on yhtenä pääroolina, kun taloudellisesti etsitään alueiden välille eroavaisuuksia, joita voidaan käyttää vetovoimatekijöinä. Alueelliseen vetovoimaan liittyvä ohjaus ja koordinointi täytyy tulla asiaan ammatillisesti perehtyneeltä toimijalta. Strategiassa mainitut uudet ja kannustavat rahoituskeinot julkisen ja yksityisen sektorin kulttuuriperintövastuun tukemiseksi ovat välttämättömiä. Esimerkiksi verotukselliset keinot ovat toivottavia aiempien avustusrakenteiden lisäksi.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Pelkällä strategialla ei ole taloudellisia vaikutuksia, jos siihen ei ole kytkeytyneenä toimiva toimenpidesuunnitelma, jota ryhdytään toteuttamaan. Näkyvin taloudellinen vaikutus kulttuuriperinnön osalta nousee kestävän kehitykseen ja erityisesti rakentamiseen liittyvistä linjauksista. Kulttuuri, kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö ovat kaiken ihmistoiminnan ytimessä, sen pohjalla luomassa myös taloudellisia ulottuvuuksia.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Strategianluonnoksesta ei tule selvästi ilmi Euroopan ministerineuvoston suositus akateemisen kulttuuriperinnön vaalimisesta, jonka Suomikin on ratifioinut. (Recommendation Rec(2005)13 of the Committee of Ministers to member states on the governance and management of university heritage).

Akateeminen kulttuuriperintö luonnonperintöineen (kasvitieteelliset puutarhat ja puistot) on tärkeä osa suomalaista sivistysperintöä ja tutkimuksen- ja tieteenhistoriaa ja siten tulisi ottaa huomioon kulttuuriperintöstrategiassa ja toimeenpanosuunnitelmissa.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidätkö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toimeenpanosuunnitelman laatiminen on tärkeää, jotta strategia ei jää vain aikomukseksi ilman toimintaa. Olennainen osa strategioita on suunnitelmat käytännön toimenpiteistä. Ilman niitä ei ole myöskään strategiaa.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Hyvä osallistamisen tapa, itse tavasta riippumatta, on sellainen, joka on ennakkoon hyvin suunniteltu ja jonka tulokset ovat analysoituja ja konkreettisia. Nykyaikaa on verkko-osallistuminen, hybriditilaisuus.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Alueellinen vastuumuseo omalla alueellaan tulee olemaan yksi strategian päätoteuttajista. Kuitenkin on huomioitava, että alueellisten vastuumuseoiden resurssit ovat rajalliset ja nelivuotissuunnitelmien ohjaamia. Vastuu strategian toteuttamisesta tulee jakautua tasapuolisesti eri kulttuuriperintötoimijoille.

Kumpulainen Miikka
Jyväskylän museot (Keski-Suomen museo ja Jyväskylän taidemuseo),
alueellinen vastuumuseo - Jyväskylän kaupunki/museotoimi/alueellinen
vastuumuseo